

EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE ALTERNATİF BİR YÖNTEM: YARATICI DRAMA

Gıyasettin AYTAŞ*

Öz

Dramanın tanımı, uygulama aşamaları ve gerekliliği ile ilgili değişik görüşler ileri sürülmektedir. Kimilerine göre yöntem, kimilerine göre teknik, kimilerine göre de hayatın her aşamasında var olan doğal bir süreç olarak kabul edilen dramanın eğitim ve öğretim yöntemi olarak kullanımı ile ilgili tartışmalar öteden beri yapılmaktadır. Dramanın eğitim açısından önemi ve gerekliliği hakkında görüş ileri sürenlerin önemli bir kısmı, kalıcı öğrenmenin en etkili yöntemlerinden biri olduğunu iddia ederler. Bu uygulamanın gerçekleştirilmesinde doğrudan ve dolaylı olmak üzere iki farklı tarzın benimsendiğini, herhangi bir sınırlılığa tabi olmadığı için yaratıcı drama uygulamalarının etkisinin diğer yöntemlere göre daha kalıcı olduğu, savunulan görüşler arasındadır. Yaratıcı drama uygulamalarının kendine özgü usul ve esasları bulunmakta olup bunların göz ardı edilmesi hâlinde istenen verimin elde edilmesinin mümkün olmayacağı anlaşılmaktadır. Önemli hususlardan biri de yaratıcı drama aracılığı ile hangi kazanımların gerçekleştirileceği ve bu kazanımların gerçekleştirilmesinde yaratıcı dramanın etkisi ve önemidir. Kazanımlardan en önemlisi; ekip olma, bir işi birlikte başarma ve her bireyin bu etkinlikler aracılığı ile kendini ifade etme yeterliliğine sahip olmasıdır. Sonuç olarak, yaratıcı drama eğitim ve öğretimde kullanılan bütün yöntemleri içinde barındıran ve diğer yöntemlere göre etkili ve kalıcı bir öğrenme ortamı oluşturan bir yöntemdir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim ve öğretim, yöntem, yaratıcı drama, kazanım.

* Doç.Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, giyaytas@gazi.edu.tr

AN ALTERNATIVE METHOD FOR LEARNING AND TEACHING: CREATIVE DRAMA

Abstract

Several argues has suggested about drama term, process of drama and necessities of this method. Creative drama has been accepted as a method, a technique or a naturel process for human being. Some of academicians has been accepted creative drama as a method and suggested one of the important method for effective and functional learning. There are two different ways for this process. Direct and indirect ways has been applied for creative drama. Because of boundlessness and effectuality, creative drama has been accepted a functional method relatively other methods. Creative drama has typical principles and style and if these principles and style ruled out, there would be ineffectiveness for learning periods. One of the important things about creative drama is effectivity for can do statements and abilities. Students can accomplish work in pairs or groups or individual. As a result, creative drama is a method for learning and training process and this method more effective than other communicative methods.

Key Words: Education and training, method, creative drama, educational attainment.

1. GİRİŞ

1.1. Eğitim ve Öğretimde Yöntem ve Teknik Kullanımı ve Gerekçeleri

Eğitim ve öğretim kavramları genellikle birbirine karıştırılmaktadır. Genellikle istendik davranış değişikliği olarak kabul edilen eğitim, belli bir amaç doğrultusunda bilgi verme, öğrenme işini gerçekleştirme amacını taşıyan öğretimden farklıdır. İster eğitim olsun, ister öğretim, her ikisinde de uyulması gereken belli teknik ve yöntemler bulunmaktadır. Bu yöntem ve tekniklerin uygulanma aşamaları ile uygulanma gerekçeleri her zaman aynı değildir.

Eğitim ve öğretim sürecinde kullanılan en yaygın yöntemlerin başında, öğretmen merkezli anlatma yöntemi gelmektedir. Daha çok sözel bilgilerin öğrencilere kazandırılması amacıyla tercih edilen bu yöntem, kendi içinde birçok zorluğu barındırmaktadır. Bu yöntemin kullanılması sırasında, bireysel farklılıkların göz ardı edilmesi, öğrencilerin pasif durumda olmaları yöntemin olumsuzluklarının başında gelmektedir. Anlatma yönteminden sonra kullanılan bir diğer yöntem de soru-cevap yöntemidir.

Daha çok, öğretmenin öğrencilere sorması ve onlardan aldığı cevapları değerlendirme esasına dayanan bu yöntem, öğrencilere düşünme, konuşma ve yorum yapma alışkanlıkları kazandırması bakımından oldukça önemlidir. Bir diğer yöntem de ders içerisinde bilişsel ve psikomotor davranışların bir arada kullanılmasını sağlayan gösterip yaptırma yöntemidir. Kimi zaman eğitimde, herhangi bir konunun anlaşılmasını daha etkili kılmak amacıyla örnek durum veya olaylardan yararlanır. Örnek olay yöntemi olarak kabul edilen bu yöntemde, hızlı ve etkin çözüm bulma ve bunları davranışa dönüştürme amaçlanmaktadır.

Eğitim ve öğretim sürecinde kullanılan her bir yöntemin oluş ve kılış süreçleri aynı değildir. Söz gelimi sıkça kullanılan grup tartışması yönteminde, bir konu veya sorunun tartışılarak çözüme kavuşturulması amaçlanmaktadır. Her ne kadar bütün öğrenciler bu yöntemle aktif bir duruma geçseler de yöntemin iyi ve planlı uygulanamaması halinde başarılı olamama riski her zaman mümkündür.

Yaratıcı dramaya en uygun yöntemler arasında kabul edilen, birçok kimse tarafından yaratıcı drama gibi kullanılan yöntemler arasında rol oynama yöntemi gelmektedir. Her ne kadar, yaklaşım açısından yaratıcı drama ile uyumlu gibi görünse de rol oynama yönteminde yaratıcılıktan çok, bir durum, sorun veya olayın belirlenen ölçüler çerçevesinde dramatize edilmesi amaçlanmaktadır. Bu yöntemde ortam yaratmak,

rollerin belirlenmesi, rolleri canlandıracak kişilerin belirlenmesi ve belirlenen rollere uygun olarak canlandırılması esas alınmaktadır. Günümüzde sıkça kullanılan yöntemlerden bir diğeri de beyin fırtınası yöntemidir. Bir konuda fikir üretmek, herkesin katılımını sağlamak amacını taşıyan bu yöntemde temel amaç, katılımı ve herkesin özgürce düşüncelerini ifade etmesini sağlamaktır.

1.2. Yaratıcı Drama Kavramına Genel Bir Bakış

Drama, yaparak ve yaşayarak öğrenmenin ötesinde, kişinin kendinde olandan yola çıkarak yeni oluş ve oluşumlara hazır hale gelmesidir. Bu yüzden drama, yapmak, etmek, eylemek anlamına gelmektedir. Çoğu zaman tiyatro ile karıştırılan ve tiyatro kavramı ile özdeşleştirilen drama, doğal olma ve kişinin kendini hiçbir sınırlamaya tabi tutmadan anlatmasının en etkin yoludur. Yaşam içindeki değişik anların, kimi zaman uzmanlarca, kimi zaman da kendiliğinden gelişen bir oluşum içerisinde anlatıldığı çok olmuştur.

İnsanlar, günlük hayatlarında birden çok iletişim ortamları ve etkileşimleri içerisinde bulunurlar. Bu süreçte, bilinçli ya da bilinçsiz olarak dramatik unsurlardan yararlanırlar. İş hayatında yaşanan bir problemi, evimize ve arkadaş ortamına yansıtılmak için gösterdiğimiz dikkat bir dramatik unsurdur. Diğer yandan, yapacağımız herhangi bir görüşme için önceden yaptığımız hazırlık esnasında yaptığımız veya tasarladıklarımız da dramatik öğeler taşır. Görüşme için giyeceğimiz kıyafetten tutun da söyleyeceğimiz sözlerin önceden tasarlanması buna en güzel örnektir. Diğer yandan, farkında olunmadan bir hatayı düzeltmek için gösterilen çaba da kendi içinde dramatik bir yapıya sahiptir. Bütün bunlar, herhangi bir hazırlığa tabi olmadan yapılan doğal dramalardır.

Drama, hayatın her aşamasında olduğu gibi, eğitim için de önemli bir araçtır. Yaparak yaşarak öğrenmeyi gerçekleştirmenin yanında, dersleri zenginleştirme ve çeşitlendirme çalışmalarına da katkı sağlar.

1.3. Eğitim ve Öğretim Açısından Yaratıcı Drama

Yaratıcı drama kavramı hakkında ileri sürülen görüşler, daha çok drama kavramı çerçevesinde ele alınmaktadır. Dramanın ise, Yunanca “dran” kelimesinden türetilmiş olduğu varsayılmaktadır. “Dran” ise yapmak, etmek, eylemek anlamına gelmektedir. And (2003), dramanın sahnede bir eylemin benzetmecesi anlamına gelen “dromenon” eyleminden geldiğini ileri sürmektedir (And, 2003: 30). Genel anlamda bir değerlendirme yapacak olursak drama, her türlü olay ve olguların başlangıç ve sonuçları arasındaki sürecin tamamında ortaya çıkan bir durumdur. Sadece insanlar arasında gerçekleşen bir durum olmayıp nesnelere arasında da dramatik yapılar her zaman olabilmektedir (San, 1990: 573).

Drama, doğrudan olabildiği gibi, dolaylı olarak da ortaya çıkmaktadır. Doğrudan olan dramalarda etkileyen ve etkilenen bellidir. Bu etkilere verilen tepkilerin çoğu da tahmin edilen veya varsayılan davranışlardır. Dolaylı etkileşimler ise, tahmin edilmeyen veya varsayılmayan davranışlar şeklinde kendini gösterir.

Eğitim öğretim faaliyetlerinde kullanılan yöntemlerin etkililiği sürekli olarak tartışılmakta, daha etkin ve verimli bir eğitim ortamının arayışları sürmektedir. Arayışlar sonucunda geliştirilen kimi yöntem ve tekniklerin kullanımında her zaman istenen sonuçların elde edilmesi mümkün olmamaktadır. Bu durum karşısında eğitimciler yeni arayışlar içine girmektedirler. İşte geliştirilen eğitim yöntemlerinin büyük bir kısmı, bu arayışların bir sonucudur.

Derslerde geleneksel öğretim yöntemleri tek başına yetersiz kaldığı için yaratıcı drama, bir öğretim yöntemi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu yöntemin etkin kullanımı ile dil ve anlatım becerilerinin olumlu yönde geliştiği, öğrencilerin derse zevkle katıldığı, öğretmenin daha rahat sonuca ulaştığı görülmüştür.

Yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanımının birçok yararı bulunmaktadır. Geleneksel eğitim tekniklerinde öğrenenler pasif, öğretene ise aktif durumdadır. Aktif olan öğretici ne kadar etkili olursa olsun, pasif durumda olan öğrenenlerin dikkatlerini sürekli sağlayamaz. Öğrenenlerin dikkatleri dağılmaya, öğrenme ortamından uzaklaşmaya başlarlar. Diğer yandan öğrenenler, duygularını yeterince harekete geçiremezler, bilgileri ikinci elden aldıklarından onu yeterince özümseyemezler. Hâlbuki etkili öğrenmenin yolu, bilgileri birinci elden almaktır. Bunun en etkili yöntemi de yaparak ve yaşayarak öğrenmektir.

Yaratıcı drama, bilgilerin birinci elden öğrenilmesini sağlayan en etkin yöntemidir. Bu yöntemle öğrenenler, pasif durumdan kurtularak aktif hâle geçer, düşüncelerini özgürce ifade ederler. Gözlem yaparlar, denerler ve kendilerini keşfederler. Bu anlamıyla yaratıcı drama ezberci ve dayatmacı eğitim anlayışına karşı güçlü bir alternatiftir (Aslan, 1999: 11).

Eğitimde yaratıcı drama çalışmaları birçok ülkede 20. yüzyılın başlarında bir öğretim yöntemi olarak kullanılmaya başlamasına rağmen, ülkemizde henüz 1950'li yıllarda drama ismi duyulmaya ve programlarda yer almaya başlamıştır. Nimet Erkunt'un 1966 yılında, İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün 6 nolu yayını olarak basılan "Okul Öncesi Eğitimi" isimli kitabında "Çocuk Tiyatrosu (Dramatizasyon)" başlığı altında 50 sayfalık bir bölüm yer alır. 1968 yılında yine MEB'in "İlkokul Programı"nda "Dramatizasyon" olarak isimlendirilen çalışmalardan sık sık söz edilmekte, ancak yöntem temelli uygulamalar hâline getirilememektedir. MEB 1968 İlkokul Programı ve 26 Ekim 1981

tarikh ve 2098 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan Temel Eğitim Okulları Türkçe Programı'nda "drama" konusuna değinilmiştir.

Yaratıcı drama yönteminin temelini oyunlar oluşturmaktadır. Oyun ise, öğreneni pasif durumundan kurtararak onu aktif pozisyona geçirir. Aktif durumda olan bir öğrenen, öğrenmeyi daha hızlı gerçekleştirir.

Yaratıcı dramanın sağladığı yararlarından bir diğeri de, öğreneni, bütün yaşamı boyunca katılımcı ve istekli hâle getirmesidir. Bu yöntemle öğrenenler, sorumluluk alma, aldığı sorumlulukları yerine getirme, olay ve durumları sebep ve sonuçları ile birlikte değerlendirme yeterliliği elde ederler (Tobdal, 2004: 55).

Yapılan araştırma ve uygulamaların sonuçları göstermektedir ki, yaratıcı drama yöntemiyle işlenen derslerde, geleneksel yöntemlerle işlenenlere göre daha verimli sonuç elde edilmekte, öğrencilerin anlama ve anlatma becerileri, geleneksel yöntemlere oranla daha çok gelişmektedir.

Yaratıcı drama uygulamalarında tiyatrodaki olduğu gibi sınırlılıklar söz konusu değildir. Katılımcılar olay ve durum merkezli oluşturdukları çekim alanı içinde, içlerinden geldiği gibi hareket ederler. Grup lideri ise, grubun keşfetmesi ve gelişmesinde; fikirlerini, duygularını dramatik oyunlar yoluyla ifade etmelerinde rehber olur.

Sanatsal etkinlikler, bireyin içinde var olan yetenekleri ortaya çıkarır. Yaratıcı drama bir yönüyle öğrencilerin içinde var olan yetenekleri ortaya çıkarmanın en önemli zemini. Bu zeminin oluşturulmasında, iyi bir planlama ve uygulamaya, yaratıcı dramanın önemine ve gerekliliğine inanan eğitimcilere ihtiyaç duyulmaktadır.

İlk uygulamalarda, yaratıcı dramaya, sadece anaokulları ve kreşlerde yer verilirken, günümüzde eğitimin her aşamasında, kişisel gelişim ve liderlik eğitimlerinde de yer verilmektedir. Bedensel, zihinsel, görsel ve işitsel engel sahibi bireylerin eğitiminde de yaratıcı dramadan yararlanılmaktadır.

Engellilerin yaparak yaşayarak öğrenmeye daha çok ihtiyaç duydukları gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, onlar için özel olarak hazırlanmış yaratıcı drama uygulamalarının ne kadar önemli olduğu daha iyi anlaşılabilir olacaktır. Normal insanların engelli insanları anlaması ve günlük hayatta ona göre davranması için de drama yöntemi kullanılır.

Yabancı dil öğretiminde de yaratıcı drama etkinlikleri kullanılarak kelimeler, jest ve mimiklerle somutlaştırılıp daha kalıcı hâle getirilir. Aynı zamanda öğrenilen kelimelerin bir durum veya olay çerçevesinde kullanılması da kalıcılığı pekiştirir. Bütün bunları yaratıcı drama uygulamaları ile gerçekleştirmek mümkündür. Zihinde öğrenilen bir kavram bedenle de canlandırılırsa öğretim kalıcı olur.

Eğitim ortamlarının dışında, davranış eğitiminde de yaratıcı drama etkinliklerinden yararlanılmaktadır. Güvenlik elemanları, herhangi bir olay karşısında neler yapması gerektiği, sorunları ve durumları doğru değerlendirmek için kendini karşındakilerin yerine koyabilmeyi drama uygulamaları ile öğrenir.

İnsanlar psikolojik olarak rahatlamak için dramayı kullanır. Yaşanan ya da yaşanması muhtemel olan olaylar drama ile uygulamaya dönüştürülür ve rahatlama sağlanır. Olayların etkisini en olumlu ve hafif bir şekilde atlatmak için drama uygun bir yöntemdir. Tıp öğrencileri uygulamalı derslerinde dramayı kullanır. Ya kendi vücutlarında ya da bir manken üzerinde uygulama yaparak gerçek hayatta karşılaştıkları durumlara hazırlıklı olurlar.

1.4. Eğitim Aracı Olarak Yaratıcı Dramanın Kullanım Esasları

Dramanın eğitim aracı olarak kullanılmasında uyulması gereken usul ve esaslar ele alındığında, kendine özgü ve farklı bir yapı gösterdiği görülmektedir. Bu yüzden yaratıcı dramanın bir eğitim aracı olarak kullanıldığında belli kuralların göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bunlardan bazıları şunlardır:

1. Yaratıcı drama uygulamalarında dikkat edilmesi gereken en temel unsurların başında, bu etkinlik içerisinde yer alacakların motivasyonu gelmektedir. Daha önce bu yaratıcı drama uygulamalarını hiç görmemiş ve bu tür uygulamaları boş zaman geçirme olarak değerlendiren öğrencilere, drama tekniklerini nasıl kullanacakları anlatılmalıdır.
2. Önemli hususlardan biri de yaratıcı drama uygulamaları için uygun bir ortamın hazırlanmasıdır.
3. Yaratıcı drama uygulamasına rehberlik edecek öğretmenin bu etkinlikte üstleneceği sorumluluktan haberdar olması, uygulama içerisinde ortaya çıkabilecek aksaklıklara müdahale edecek alternatiflere sahip olması gerekmektedir. Öğretmenin bunu sağlayabilmesi için bütün avantaj ve dezavantajları önceden hesaplaması gerekmektedir.
4. Bir ders içerisinde yaratıcı dramadan yararlanılacaksa, ilgili bölümler önceden belirlenmelidir. Böylece, hem dersin akışı tesadüflere bırakılmamış, hem de yapılacak etkinlikler yerli yerinde ve anlamlı olur.
5. Önceden belirlenen yaratıcı drama başlıkları, hem sözlü hem de sözsüz olarak sunulabilir. Oyunların bir kısmı bir dersi tamamlamak veya özel bir aktivite için

kullanabilirken, bir kısmının da dersin başlangıcında motivasyon için kullanması uygundur.

6. Yaratıcı dramanın verimli olabilmesi için bu etkinlik içerisinde yer alan bireylerin öncelikle yaptığı işe motive olması gerekmektedir. Böylece dramanın öğretim tekniklerinin geliştirilmesinde ve etkinliğinde ne denli gerekli olduğu anlaşılmiş olacaktır.

7. Her şart ve ortamda yapılan bir etkinlik olan yaratıcı drama uygulamalarında yapılacak ortak etkinlikler esnasında bir şarkıyı birlikte söyleme, koro halinde okumalarda, telaffuz, ses ahengi ve diğer özel söz dizileri kurma tekniğinin geliştirilmesinde uygun materyaller sağlanmalıdır.

8. Yaratıcı drama, temel dil becerilerinin hemen tamamını geliştiren ve etkileyen özel bir yapıdır. Özellikle sözlü anlatım becerilerinde etkili olan bu yöntemin unsurlarından en verimli bir şekilde yararlanılmalıdır.

9. Drama için gerekli olan uygun bir durum, çözümlenmesi gereken bir problem, bu problemin çözümü için çeşitli etkinliklerden yararlanarak yeni heyecanlar oluşturmak gerekir.

1.5. Yaratıcı Drama Uygulamalarında Kazanımlar

Yaratıcı drama ile elde edilecek kazanımlar oldukça fazladır. Sözgelimi, bir kişi size “görmeyen denilince ne anlıyorsunuz?” diye sorduğunda, çeşitli cevaplar verilebilir. Bu cevap muhtemelen vereni zihinsel olarak tatmin eder. Bunun yerine “gözlerini kapat ve önünde bulunan masanın üzerindeki kalemi bana ver” dediğinizde, kişinin sorunun cevabını yaparak ve yaşayarak öğrenmesini sağlamış oluruz. Böylece onu yalnızca

zihinsel olarak değil aynı zamanda duygusal açıdan da tatmin ederiz. Öğrenci doğrudan deneyim sonucunda sözcüğün anlamını sürekli hatırlayacaktır.

Bilindiği gibi, öğrenme ilgi ve ihtiyaçları kişilere göre farklılıklar gösterir. İdeal bir öğrenci, sürekli olarak öğrenmeye açıkken, kimi öğrencilerin de aynı tutum içerisinde olmadığı görülür. İstekli öğrenciler, öğrenme etkinliğine coşkuyla katılarak hazırlanır ve çoğu kere öğretmenden bağımsız bir şekilde kendini geliştirir. Kimi öğrenciler de öğretmene bağımlı hareket ederler. Bu tür öğrencilerin bazı yöntemlere düşmanca bir tutum sergiledikleri görülür. Kural ezberlemeye çalışan bu tür öğrencilerin, öğrenme seviyeleri yavaşlar ve başarısızlıklarından dolayı başkalarını suçlarlar. İşte bu tip öğrencilerin birinci gruba yaklaşmaları için yaratıcı drama uygulamaları önemli bir fırsattır. Öğrenmede yeterli düzeylerinin farklı olması gayet doğaldır. Kimi öğrenciler, öğretmenin sık sık rol ve statü değişimini sorgusuzca ve endişeli bir şekilde takip ederken, kimileri de sınıfta bütün aktivitelere özellikle de dramatik olanlara katılırlar. Dramada öğretmen kendisini öğretici olarak görür; fakat öğrenci çoğu kere kendini öğrenen olarak görmez. Bu yüzden, öğrencilerimize dramayla boş, amaçsız, görünmeyen yollar sergilemeyeceğiz. Öğrencinin öğrenmenin merkezinde hazır bir şekilde bulunduğunu söyleyebiliriz. İşin büyük kısmı öğretmenin başarılı sınıf idaresine ve özellikle dersin ilk haftasında öğrencileriyle sağlıklı ilişki kurmasıyla gerçekleşir.

Sınıf içi uygulamalarda öğrencilerin kendi aralarında grup oluşturma, çeşitli projeler hazırlayıp bunları sunmaları ile öğrencilerin yaratıcı yetenekleri ve uygulama becerileri geliştirilmiş olur. Böylece her bir öğrenci dili etkili bir şekilde konuşmayı, yazmayı, dinlediğini anlamayı ve akıcı bir okuma yapmayı geliştirir. Böylece, dili akademik ve özel amaçlar için kullanma ihtiyacı duyar. Tezler yazmak, konferanslar vermek için dile ihtiyaç duyar. Bütün bu beklentilerini gerçekleştirmede yaratıcı drama uygulamaları en önemli araçlar arasında yer alır.

Yaratıcı dramanın eğitimde kullanılmasının psikolojik yararları üzerinde titiz bir araştırmaya ihtiyaç vardır. Genellikle uygulama sonuçlarından sağlanan geniş yararlar bize bir ipucu vermekle birlikte, özel amaçlar için drama tekniklerinin kullanılması, öğrenmeyi daha kolaylaştıracağı için drama tekniklerinin okuma yazma dinleme yeteneklerinin öğretimine katkısı daha açık bir şekilde anlaşılmış olacaktır. Bu yüzden gelecekteki araştırmalar ve materyal üretimi gittikçe geliştirilerek, bu alanda çok önemli yeniliklerin ortaya çıkacağı anlaşılmaktadır.

Öğrenci, her ne kadar değişik gruplar ve değişik ortamlar içinde olsa bile, sık sık değişen hayalleri kimi zaman onu eğitim ortamından uzaklaştırabilir. Bu yüzden, her birinin içinde var olan yaratıcılık kıvılcımının aktif tutulması kaçınılmaz olacaktır. Dikkatle uygulandığında, bu kıvılcım bir iletişim alevine dönüşür. Eğer drama bir öğretim tekniği olarak kullanmak isteniyorsa, alev çıkana kadar grubu körükleyerek bu kıvılcımı cesaretlendirmeye çalışılmalıdır. Böylece drama vasıtasıyla öğrenme başlamış olur. Ancak, bunlar bir sürece tabi olarak gerçekleştirilmelidir. Öğrencileri hazır hale getirmeden, onlardan yaratıcılıklarını göstermelerini istemek, çoğu zaman öğrencilerin kinini uyandırabilir. Eğer bir grup drama vasıtasıyla öğrenmek istemiyorsa, bu gerçeği kabul etmeli ve onları zorlamamalı. Aşamalı ve dikkatli sunumlarla başarı, eğlence ve girişim öğrencileri drama vasıtasıyla öğrenmenin değerine inandıracaktır.

Uygulamalar esnasında öğrenci ve öğretmen arasındaki ilişki düzlemi çok önemlidir. Drama sonucunda istenilen kazanımın elde edilebilmesi için, doğal hareketlerden mümkün olduğunca uzaklaşmaması gerekmektedir. Dramanın temel ilkesine de uymayan doğal olmama veya olamama durumu, öğrencilerin kendilerinde var olanı ortaya çıkarmamalarına neden olabilir. Öğretmenin de bu durumdan rahatsızlık duyması üzerine öğrenciler, “öğretmen bizimle yaptığı şeyden rahatsızlık duyuyorsa, neden biz bunu kabul edelim.” gibi bir düşünceye sahip olabilir. Bu tuzağa düşmeden

öğretmenin yaptıklarını güven içerisinde sürdürmesi gerekir. Oluşturulan güven, zamanla sınıfa yansiyacak, öğrencilerde de istenilen güven ortamı sağlanmış olacaktır.

Bütün yöntemlerde olduğu gibi, yaratıcı drama uygulamalarında da her yapılanın, mutlaka doğru ve etkili olacağı gibi bir düşünce yanlıştır. Bu yüzden değişik alternatiflere sahip olmak gerekebilir. Eğitim ortamlarında yapılan uygulamalardan bazı öğrenciler, yapılanların gereklilikleri ile ilgili açıklamaya ihtiyaç duyarken, bazı öğrenciler de herhangi bir açıklama gereği duymadan yapılanlardan hoşnut kalabilmektedir.

Kimi sunumlarımızı tiyatro tekniklerinden yararlanarak yapmak zorunda kalabiliriz. Bu yüzden piyes haline getirilecek ünitelerin dikkatlice seçilmesi uygun olacaktır. Yapılan görevlendirmeler ve sunum için gerekli materyallerin önceden sınıfa getirilmesi, sunumda herhangi bir aksaklığın yaşanmaması gerekmektedir. Bu gibi hazır sunumlar, doğaçlama çalışmalarına da zemin hazırlamada oldukça yararlı sonuçlar doğuracaktır. İletişim yeteneklerinin geliştirilmesinde drama yönteminden tek başına yararlanmanın yanında, derslerin sonunda zamanın bir kısmının dönüt için ayrılması gereklidir. Bu yüzden aktiviteler başladıktan sonra, öğretmen merkez odaklı rolü bırakmalı, not almalı, teşvik etmeli, gerektiğinde yardım etmeye hazır olmalı. Her bir öğrencinin dil üretimi konusunda yapacağı yorumlara hazır olmalı. Yapılan aktiviteleri kimi zaman kayıt etmek, videoya almak yararlı olabilir. Böylece değerlendirmeye ve yapılan etkinlikleri eleştirmeye de zemin hazırlanmış olacaktır.

Öğretmen, her zaman öğrencilerin ihtiyaçlarına açık olmalıdır. Rahat bir görünüm ve cesaret verici bir gülümseyişle beden diliniz bu durumu yansıtmalı. Bazı zamanlarda sert olmalı ve otoriteyi elden bırakmamalı. Dramanın karmaşık bir durumda değil, anlamlı bir düzen içerisinde yürütölen bir etkinlik olduğu unutulmamalı. Öğrencilerin oluşturduğu bazı fikirleri siz ders esnasında reddetseniz de, başka bir zamanda onları

kullanın. Bu tür fikirler öğrencinin ihtiyaçlarını ortaya çıkardığı için öğretim sürecine yararlı bir hale getirilebilir.

Yöneticiler drama etkinliklerinin kullanımında öncü rolü üstlenmeli, klasik anlayışlarda ısrar eden öğretmenleri sık sık uyararak, onları da dramayı kullanmaya zorlamalı. Gerektiğinde hizmet içi seminerlerle, öğretmenlerin eksiklikleri giderilmeye çalışılmalıdır. Birçok öğretmen dramayı denemekten mahrumdur. Çoğu zaman öğretmenler ve öğretmen adayları “drama kullanmak senin için uygun, bunun için doğru bir kişiliğe sahipsin” diye bir ifadede bulunur. Yeteneklerin öğretimi yalnızca kişilikle ilgili değildir. Drama en iyi atmosferi yaratmanın aracı olduğu düşünüldüğünde, onu salt kişilikle ilişkilendirmek doğru olmasa gerek.

2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

1. Öğrenciler grup içerisinde ya da ikili olarak çalışmaktan mutlu olurlar. Birbirlerine saygı duymaları ve güvenmeleri konusunda derse başlangıç aşamasından itibaren, öğrenciler arasında arkadaşça bir atmosfer oluşturmalıdır. Yapılan uygulamaların, özgüvenin gelişmesinde ve etkili kılınmasında son derece önemli olduğu gerçeğinden hareketle sağlıklı eleştiriler yaparak pozitif yorumlar yapmalı, öğrencilerin sınıf dışında sosyal aktivitelerde birbirlerini daha iyi tanımaları konusunda onları desteklemelidir.

2. Yaratıcı drama uygulamalarının her yer ve şartta yapılabileceği gerçeğinden yola çıkılarak gerektiğinde sınıfta fiziksel bir aktivite için alan yaratmalı, öğrencilerin sık sık kalkmaları ve sınıfta hareket etmeleri sağlanmalıdır. Aynı zamanda boş, nitelsiz bir sınıf hayalleri bastırdığı için, geleneksel sınıf resimleri, tahtası, kitapları ve diğer görsel uyarıcılarla en iyi ortam oluşturulmalıdır.

3. Yaratıcı drama uygulamalarında mutlaka bir hedef ve amaç olmalıdır. Hedeflerin gerçekçi olmasına özen gösterilmelidir. Uygulamalarda dersin zorluk derecesine göre esneklik gösterilmelidir.

4. Gerçek hayattan yola çıkılarak geliştirilen olgular her zaman önemlidir. Bu yüzden öğrencilere boş, yüzeysel gerçekliği vermek yerine, bir durumun altında yatan gerçekliği araştırmalarına izin verilmelidir. Ele alınan her bir olgunun öğrencilerin kendi deneyimleriyle ilgili olması durumunda, öğrencilerin gerçek yaşam deneyimleriyle bağlantılı kurlmaları mümkün olacaktır.

5. Uygulamalarda motivasyon son derece önemlidir. Öğrenciler öğrenmeye hazır durumda mı? Diğer bir deyişle, aktivite için fiziksel ve psikolojik olarak hazır durumdalar mı? sorularının önceden cevaplandırılması gerekmektedir.

6. Öğrencinin etkinliklere katılmaya karşı koyması imkânsız hale getirilmelidir. Bunun için drama çözüm olarak kullanılmalıdır. Öğretmen, öğrencinin kendi kendine çalışmasına zemin hazırlamalı, katılımı teşvik etmelidir. İsteksiz öğrencilerin, bir grubun üyesi olarak görevlendirildikleri takdirde aktiviteye daha çok katıldıkları gözlenmektedir. Birçok drama aktivitesi, öğrenciler üzerinde odaklanarak onların güven kazanmalarına yardımcı olur. Öğretmen derste drama tekniklerinin kullanımına yer veriyorsa, değerlendirme sorularının çoğuna 'evet' cevabını veriyorsa, drama tekniklerini başarıyla kullanıyor demektir.

7. Drama bir bakıma oyundur. Bu yüzden insanda sürekli var olan oynama içgüdüğü dramanın en önemli kaynakları arasında sayılır. Drama oyunlarının neler olduğu ve öğretmenin bunları nerelerde nasıl kullanacağına önceden karar vermesi gerekmektedir.

8. Bütün oyunların kuralları vardır. İyi oynanan bir oyun, bu kuralların önemli bir simgesidir. Komiklik içermesine rağmen bir oyun kural ihlalleriyle doludur ve uzun süreli bir oyun değildir. Kurallar açık bir şekilde konulmazsa ve öğrenciler kuralları anlayamazsa, oyunlar başarıyla oynanmaz. Bu nedenle oyunlar resmi bir öğretim dönemi ya da belli bir süreci izler. Bazı konuların daha kolay anlaşılması için, ilerlemeler yapılması gerektiği bilinmektedir.

9. Drama oyunu hareket içerir: Bütün oyunlar nadiren hareketsizdir. Öğrenciler sınıf etrafında yürümeye, sınıfın fiziksel özelliklerini ve birbirlerini araştırmaya, mümkün olduğunca çok insanla iletişim kurmaya ve birbirlerine dokunmaya teşvik edilirler.

10. Drama hem öğrenme hem edinimi içerir: Yapısal oyunlardan farklı olarak öğretmen öğrenciden yapısal oyunları ve bir oyunda öğretilen yapıyı yeniden üretmesini ister. Bir drama oyunu genellikle içyapıdan daha çok dili çalışır. Bu durum katılımcılar arasında daima bir tartışmaya yol açar.

11. Konuşma iletişim yeteneklerini öğretmek amacıyla dramayı kullanma ihtiyacı. Bu bölümde derslerin piyes haline getirilmiş oyunlar olarak tasarlanması ve iletişim yeteneğinin dramaya nasıl dayandığı belirtilmelidir. Derslerde konuşma iletişim aktivitelerinin başka bir kategorisi olarak sunulmasına rağmen, dramanın grup aktivitelerinin başarısında rolü olduğunu vurgulanabilir. Öğrenciler birbirlerini kabul etmez ve işbirliği içerisinde olmayı istemezlerse, bu aktivitelerin hiçbiri gerçekleşmez.

KAYNAKÇA

- And, M. (1978). "İlköğretimde Tiyatro", Tiyatro Araştırmaları Dergisi, S. 7, Ankara.
- Aslan, N. (1999). "Türkiye 1. Drama Liderleri Buluşmasına Merhaba". Oluşum Tiyatrosu ve Drama Atölyesi Türkiye 1. Drama Liderleri Buluşması.

- Demirel, Ö. (2009). Öğrenme Sanatı: İlke ve Yöntemler, Pegem Akedemi Yayıncılık, Ankara.
- San, İ. (1990). "Eğitimde Yaratıcı Drama". Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 23, (2): 573-582.
- Tobdal, E. B. (2004). "İletişim ve Eğitimde Yaratıcı Drama Süreci". Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi. Ankara: MEB Yay.

EXTENDED ABSTRACT

There are different techniques and methods used in education. Narration, question and answer, case study, role playing and the brain storming are in the forefront. Even if the purpose of each method is different from each other and although these are used in due course, it is seen that these methods cannot create a solution alone in education and that the different methods are always needed.

Creative drama is a special field that includes learning by practicing and by experience and the talent of presentation based on unprepared and already p resent things. At the present time, the concept of creative drama is confused with drama and theatre and sometimes perceived as theatre. Although theatre uses what already exists, such a situation is not valid in creative drama. We may make use of the components of the drama in our daily lifes deliberately or unwittingly and use them in various situations. In regard to the use of concept of the creative drama in terms of education, it is inevitable to consider the historical developments of this concept and changes in it. As in the direct speech, the creative drama techniques which are the means of indirect speech are more effective and productive than most methods in terms of their effectiveness and persistence. Though the effects and productivity of the other methods have limits, the creative drama has no limits, which makes it more important

and effective. Thus, every kind of knowledge can be acquired and committed it to memory by practicing and experiencing

Although the creative drama has no long past, it is widely used in various fields, not just in education, and its effectiveness and use have been improving rapidly. This method provides taking responsibility and fulfilling this responsibility, respecting other's responsibilities and limits. At the same time, the creative drama which also contributes to the physical and mental developments of the individual is an important and necessary educational tool in terms of revealing every kind of physical and mental variation.

In every language learning processes, especially in foreign language learning, the importance of and the necessity of the practice of the creative drama are understood better in our day, and the creative drama is the most effective educational tool that the educators interested in this subject use.

As in the most areas, there are certain criteria in the practice of the creative drama. At the top of these criteria, the motivation of the creative drama group comes first. The success of creative drama over an unprepared group cannot be expected. On the other hand, it is inevitable to plan well the limits of practice in terms of environment. Above all, as education is a planned activity, in order to benefit from creative drama for this planned activity, the purpose and the content should be planned well. In default of a good plan, it is not possible to carry out the acquisition gained by creative drama.

The learners who are in the different groups and environments should be kept active and should use their creative abilities without being alienated from education. Thus, an educator has to encourage them every time. In this case, learning occurs via

creative drama. If a group resists to the practice, they shouldn't be compelled unnecessarily.

As in the other methods, it is not possible to say that the creative drama is effective and valid on its own. Besides, it is more productive and permanent in terms of covering each method. Sometimes, we may have difficulty in fulfilling a skill and we may have hesitation in performing it. In such situations, the creative drama may be an inevitable tool.

An educator who uses the creative drama as a method should be open to learners' interests and needs, and should support learners' participation before each practice. The educator should be harsh if necessary and shouldn't lose his/her authority. Even if the suggestions taken from learners' would be rejected, they can be used when needed.

As a result, the participants enjoy working as a group via creative drama. They gain the virtue of sharing with each other and giving what they have. In the practices of creative drama which are possible to apply in every condition and environment, the educator should be attentive to improve the existing conditions besides creating a space for the physical activity in the classroom when needed. There should, assuredly, be an aim and a target in the practices of the creative drama. Instead of giving an empty and superficial reality to the learners, they should be allowed to research the reality beneath this situation. The motivation is very essential in the creative drama. The learners have to be precluded to resist to the activities to be performed. So, the drama should be used as a solution.

The drama, in a way, is a game. Accordingly, the playing instinct that exists in a human being consistently is among the most essential sources of the drama. All the games has

rules. A game played well is the symbol of these rules. A game, although it includes humour, is full of rule violation and is not a long time game. If the rules are not stated well and if the students cannot understand the rules, they cannot be played successfully. Therefore, games follows an official education term or a certain period. It is known that some improvements should be made in order to clarify some topics. Action is very essential in drama. The learners should be encouraged to wander in the classroom, to investigate the physical aspects of the classroom and each other, to communicate with people as much as possible and to touch themselves. The educator wants the learners to reproduce the structural games and the structure taught in the game. The language is more effective than the internal structure in a drama. This situation always creates a conflict among participants.

Speech is the need for using drama in order to teach communication skills. In this section, the planning of the lessons as the games turned into the stage plays and how the communication skills is based on drama should be stated. Although the speech is presented as another category for the communication activities in the courses, it can be emphasized that drama has a role in the success of group activities. If the learners don't accept each other and don't want to cooperate, none of these activities comes true.